

Critical Studies in Texts & Programs of Human Sciences,
Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS)
Monthly Journal, Vol. 21, No. 3, Spring 2021, 223-242
Doi: 10.30465/crtls.2021.34275.2091

A Critical Review on the Book “Advanced Accounting II” of Payame Noor University

Ahmad Fathi Abdollahi*

Mohammadreza Nikbakht , Arash Tahriri*** , Firooz Mahmoodi******

Abstract

The purpose of the study is to critically review the “Advanced Accounting II” book of undergraduate courses in accounting at Payame Noor University and analyze its problems. This research is a combination of the content analysis method to determine the typology of book problems and the descriptive method to examine the views of university professors. Jonassens prepared checklist was used to gather information and a researcher-constructed questionnaire was employed. Experts’ opinions were obtained for the justifiability of tools and for the reliability of the questionnaire Cronbach's alpha 0.98 was calculated. Results showed that from 51 problems of this textbook, 4 cases are algorithmic problems (8%), 34 cases are story problems (67%) and 13 cases are trouble-shooting problems (25%) and the most problems are algorithmic and story problems and the structure of them is well-structured. The content of the textbook does not fit with approved goals and dedicated time to presenting content is not enough and not updated over time, from professor's point of view its content is not up to date, as well as, not synchronous with the recent accounting

* PhD Candidate, Kish International Campus, University of Tehran (Corresponding Author),
ahmadfathiabdollahi@pnu.ac.ir

** Assistant Professor, Department of Accounting, School of Economic and Management Sciences Faculty,
University of Tehran, Tehran, Iran, mnikbakht@ut.ac.ir

*** Assistant Professor, Department of Accounting, School of Economic and Management Sciences Faculty,
University of Tehran, Tehran, Iran, arashtahriri@ut.ac.ir

**** Associate Professor, Department of Curriculum Studies, Faculty of Education & Psychology, University
of Tabriz, Tabriz, Iran, firoozmahmoodi@yahoo.com

Date received: 2021-01-07, Date of acceptance: 2021-04-25

Copyright © 2010, IHCS (Institute for Humanities and Cultural Studies). This is an Open Access article.
This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of
this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box
1866, Mountain View, CA 94042, USA.

۲۲۴ پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، سال بیست‌ویکم، شماره سوم، خرداد ۱۴۰۰

standards and the content of the book is not suitable for students in terms of comprehensibility.

Keywords: *Advanced Accounting II* Textbook, Approved Goals, Problems Typology

نقدی بر کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور

احمد فتحی عبدالهی*

محمد رضا نیکبخت**، آرش تحریری***، فیروز محمودی****

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی انتقادی کتاب حسابداری پیشرفته ۲ مقطع کارشناسی رشته حسابداری دانشگاه پیام نور و تحلیل مسائل آن است. این پژوهش تلفیقی از روش تحلیل محتوا برای تعیین نوع یا سنخ‌شناسی مسائل کتاب و روش توصیفی برای بررسی دیدگاه اساتید دانشگاه است. برای گردآوری اطلاعات از چک لیست انواع مسائل دیوید جوناسن و پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است. برای روایی ابزارها از نظر متخصصان و برای پایایی پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ (۰/۹۸) استفاده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که از ۵۱ مسأله مورد بررسی کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور، تعداد ۴ مورد (۸ درصد) مسائل الگوریتمی، تعداد ۳۴ مورد (۶۷ درصد) مسائل داستانی و ۱۳ مورد (۲۵ درصد) مسائل عیب‌یابی را تشکیل می‌دهند. در نتیجه، بیشترین مسائل کتاب از نوع مسائل الگوریتمی و داستانی بوده و از نوع خوش ساختار است. همچنین، محتوای کتاب با اهداف مصوب برای این درس متناسب نبوده و مدت زمان اختصاص یافته برای ارائه محتوا کافی نیست و در طی زمان مطالب آن به‌روز نشده است و با استانداردهای اخیر

* دانشجوی دکتری حسابداری پردیس بین‌المللی کیش دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)،
ahmadfathiabdollahi@pnu.ac.ir

** دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، تهران، ایران، mnikbakht@ut.ac.ir

*** استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، تهران، ایران، arashtahriri@ut.ac.ir

**** دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران،
firoozmahmoodi@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۱۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۰۵

حسابداری در این زمینه همگام نیست و محتوای کتاب از منظر قابلیت فهم برای دانشجویان مناسب نیست.

کلیدواژه‌ها: کتاب حسابداری پیشرفته ۲، اهداف مصوب، سنخ‌شناسی مسائل

۱. مقدمه

یکی از مهمترین چالش‌هایی که آموزش‌دهندگان حسابداری در تغییر برنامه درسی این رشته به رویکردهای نوین با آن مواجه هستند شکست کتاب‌های درسی این رشته در همگام بودن با تغییرات در حرفه و آموزش حسابداری است (Rebele, Apostolou, Buckless, Hassell, Paquette, & Stout, 1998). این چالش نه تنها بخاطر اینکه در تدوین کتاب‌های درسی تمایل به برآورده نمودن محتوای دوره و انتقال مطلب است (Albrecht & Sack, 2000; Farr, 1987)، همچنین، بخاطر این موضوع است که دانشجویان بر متون درسی به عنوان منبع اصلی دانش پشتیبان تکیه می‌نمایند (Foran & Olds, 2002). هدف بسیاری از دوره‌های حسابداری در دانشگاه‌ها، برآورده نمودن نیازهای دنیای حرفه‌ای می‌باشد؛ در نتیجه، از دیدگاه ناشران کتاب در خصوص فروش کتاب‌های درسی، آنها نیاز به اطمینان از این امر دارند که آیا این کتاب‌ها سرفصل‌های مورد نیاز دنیای حرفه‌ای را پوشش می‌دهند (Gupta, & Marshall, 2010; Ferguson, Collison, Power, & Stevenson, 2007). از سوی دیگر، رویکردهای نوین برنامه درسی همچون یادگیری مبتنی بر مسأله (problem-based learning) و یادگیری مبتنی بر تیم (نحاس، کرمی، حجازی و خواجوی، ۱۳۹۹) نیز به نوع مسائل در آموزش توجه ویژه‌ای دارند. با بررسی روش‌های تدریس فعال در مقطع کارشناسی حسابداری، یادگیری مبتنی بر مسأله به عنوان روشی فعال است که هدف آن بکارگیری استدلال و تفکر انتقادی برای یافتن راه حل مسائل است و این روش در افزایش و ساخت دانش موثر است (Nirbita & Joyoatmojo, 2020; Nagib & Silva, 2020). مسائل در طرح یادگیری مبتنی بر مسأله، مسائل پیچیده دنیای واقعی هستند به جای اینکه مسائل خوش‌ساختار کنونی انتهای فصول کتاب‌های درسی باشند. در حین مواجه با پیچیدگی این مسائل ساختارنیافته، دانشجویان یاد می‌گیرند که چگونه با ابهام موجود در آنها، درجه بالای ناشناختگی و با این ماهیت که یک پاسخ استاندارد ندارند کنار بیایند (Hung, 2013; Tawfik, & Lilly, 2015; Carriger, 2015). لزوم توجه به این نوع موضوعات و موارد دیگر در زمینه تدوین کتاب‌های درسی و تحقیقات اندک حسابداری در این موارد ضرورت انجام پژوهش

در این حوزه‌ها را آشکار می‌نماید. یکی از مسائل مهمی که در تدوین کتاب‌های درسی رشته حسابداری و به خصوص در دانشگاه پیام نور ضرورت دارد به آن توجه شود تعیین نوع مسائل کتاب‌های درسی و میزان توجه به مواردی چون کفایت میزان دسترسی به اهداف مصوب، زمان اختصاص یافته، به‌روز بودن مطالب و قابل فهم بودن مواد درسی این کتاب‌ها است. چالش اصلی انجام این پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که کتاب‌های درسی مقطع کارشناسی رشته حسابداری در دانشگاه پیام نور براساس نظام دانش‌جو محور تدوین گردیده و انتخاب سرفصل‌ها امری تجویزی از سوی دانشکده یا بخش است و این کتاب‌ها باید حاوی مسائل مختلف حسابداری برای به چالش کشیدن و تحریک یادگیری دانشجویان با در نظر گرفتن نوع مسائل، میزان دسترسی به اهداف مصوب، زمان، به‌روز بودن و قابلیت فهم مواد درسی باشد. این مسأله با در نظر گرفتن این موضوع که کتاب‌های دانشگاه پیام نور به دلیل گستردگی بکارگیری این کتاب‌ها به عنوان کتب مرجع، مورد توجه قشر وسیعی از مدرسان و متخصصان در سراسر کشور است و پژوهشی در زمینه موارد ذکر شده در خصوص کتب درسی حسابداری در این دانشگاه انجام نشده است، اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند. لذا، این پژوهش با نقد کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور به دنبال گشودن راهی برای بررسی هر چه عمیق‌تر کتاب‌های ارائه شده در این رشته است. کتاب درسی حسابداری پیشرفته ۲ در دانشگاه پیام نور به نوشته کرباسی یزدی (۱۳۹۱) یکی از آثاری است که به دلیل همگام نبودن با استانداردهای حسابداری کنونی و اهداف مصوب و نوع مسائل و گستردگی مطالب آن مورد توجه و نقد اساتید و دانشجویان این رشته قرار گرفته است. البته، ناگفته نماند که محتوای این اثر از غنا و جامعیت لازم مفاهیم برخوردار بوده و نقد این اثر از جنبه نوع مسائل، قابلیت فهم و نیل به اهداف مصوب برای این درس درخور بررسی موشکافانه است. این کتاب به عنوان تنها محتوای معرفی شده برای این درس مهم، به نظر می‌رسد نتوانسته است آنطور که باید اهداف مدنظر را تحت پوشش قرار دهد. این نقطه ضعف شاید تا حدودی به دلیل ایستایی چنین آثاری بوده و از جذابیت آن کاسته است. در عصر حاضر و به خاطر پیشرفت‌های فناورانه، اساتید مبادرت به ایجاد "کتاب‌های درسی منتشر شده سفارشی (custom-published textbooks)" به منظور غلبه بر مشکلات ناشی از کتاب‌های درسی ایستا نموده و بطور بالقوه می‌توانند دوره آموزشی مورد نظر خود را جذاب و حاوی اطلاعات مفید نمایند (Apostolou, Watson, Hassell, & Webber, 2001). کتاب‌های درسی منتشر شده سفارشی شامل اطلاعاتی است که

آموزش‌دهندگان به طور ویژه برای گنجاندن در دوره آموزشی انتخاب می‌کنند. این اطلاعات می‌تواند طیف وسیعی از موضوعات شامل حسابداری، مالی، تجارت عمومی و غیره را در بر بگیرد و دانشکده یا گروه آموزشی می‌تواند مواد کتاب‌های درسی را از آرایش وسیعی از منابع حرفه‌ای، شغلی، دانشگاهی و غیره قرار دهد. بر این اساس کتاب‌های درسی منتشر شده سفارشی موجب می‌گردند که دانشکده فرصت سازگار کردن مواد متون درسی متناسب با دوره آموزشی را به دست بیاورد به جای اینکه دوره آموزشی را برای کتاب‌های درسی در دسترس متناسب سازد (Farr, 1987). علی‌رغم اهمیت زیاد کتاب‌های درسی در آموزش عالی، تحقیقات تجربی محدودی در خصوص تمرکز بر معیار انتخاب بکار گرفته شده توسط دانشکده‌های حسابداری برای "کتاب‌های درسی تجویزی (Prescribing textbooks)" در این رشته وجود دارد (Stevens, Silver, Clow, & McConkey, 1997; Smith & DeRidder, 2007; Ferguson et al., 2010). براون و گیلدینگ (۱۹۹۳) اشاره می‌نمایند که گروه‌های حسابداری در دانشکده‌های مختلف در برنامه‌های درسی خود در مقایسه با سایر رشته‌های بازرگانی به نسبت بسیار زیادی بر کتاب‌های درسی تجویز شده تکیه می‌نمایند (Brown & Guilding, 1993). مسأله انتخاب کتاب درسی در حوزه آموزش حسابداری موضوعی است که درباره آن باید تحقیق صورت پذیرد (Stevens, et al., 2010; Ferguson et al., 2007; Cornachione, 2004). اسمیت و دریدر (۱۹۹۷) تعداد ۲۳۷ دانشکده حسابداری را جهت بررسی شیوه‌نامه بکار رفته در انتخاب کتاب‌های درسی (یعنی تصمیم گروهی در مقابل تصمیم انفرادی) و معیار بکار رفته برای انتخاب کتاب‌های درسی انتخاب نمودند؛ نتایج نشان داد که انتخاب متون کتاب درسی در دوره حسابداری مقدماتی و حسابداری میانه یک انتخاب گروهی است. در سطوح بالاتر حسابداری یعنی دروس حسابداری پیشرفته، حسابداری مالیاتی و سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری این تصمیم یک تصمیم انفرادی بود. با توجه به پاسخ دهندگان در این تحقیق میدانی چهار معیار برای انتخاب کتاب درسی حسابداری که عبارتند از قابل فهم بودن برای دانشجویان (comprehensible to students)، به روز بودن مواد متون درسی (up-to-date text material)، همسازی متن و مسائل تکلیف شده برای خارج از کلاس (compatibility between text and homework problems)، کیفیت بیان و شرح متن (exposition quality of text) و وجود راهنمای حل مسائل (solutions manual) بررسی شدند. بطور کلی نتایج نشان داد که دانشکده باید آن کتاب‌های درسی را انتخاب کند که کارایی و اثربخشی جذب موضوع

توسط دانشجویان را به حداکثر برساند (Smith & DeRidder, 1997). در مطالعه‌ای مشابه در کشور آفریقای جنوبی، بارگیت (۲۰۱۲) با بررسی معیارهایی که دانشکده هنگام انتخاب کتاب‌های درسی تجویزی در حسابداری در نظر می‌گیرد به این نتیجه رسید که گروه حسابداری معیارهای به‌روز بودن مطالب و قابل فهم بودن برای دانشجویان را در زمان انتخاب کتاب با اهمیت تلقی می‌نماید (Bargate, 2012).

متأسفانه نتایج تحقیقات مختلف نشان داده‌اند بطور کلی کتاب‌های درسی حسابداری در هم‌راستایی با تغییرات برنامه درسی با شکست مواجه شده‌اند (Rebele et al., 1998) همچنین در دروس خاص مانند حسابداری پیشرفته (Massey & Van Hise, 2001) حسابرسی (Knechel, 2000)، حسابداری میانه (Ketz & Catanach, Croll & Grinaker, 2000; Miller, 1996) و حسابداری مدیریت (Böer, 2000) نتایج مشابهی حاصل شده است. معلوم شده که اتکای دانشکده‌های حسابداری به کتاب‌های درسی، محتوا و انتقال مطالب را هدایت می‌کند (Albrecht & Sack, 2000) اما مشاهده شده که "اساتید با تجربه (Professors)" در پوشش دوره‌هایی که صرفاً با کتاب‌های درسی پشتیبانی می‌شوند تا حدودی محدودیت قائل شده‌اند (Massey & Van Hise, 2001). همچنین، منتقدان آموزش حسابداری مشاهده نموده‌اند که مریبان این رشته از کتاب‌های درسی به عنوان یک تکیه‌گاه یا عصا استفاده می‌کنند و حتی مریبان کم تجربه‌تر در حال تبدیل شدن به تنها یک عامل تسهیل‌گر به واسطه استفاده از کتاب درسی هستند (Herring, 2003). اتکای بیش از حد به کتاب‌های درسی در آموزش حسابداری از حدود ۳۰ سال پیش یعنی زمانی که انجمن حسابداری آمریکا گزارش بدفورد را در مورد نگرانی فزاینده در مورد آموزش حسابداری در توسعه و ارائه یادگیرندگان و حل‌کنندگان مسأله فعال و مستقل بجای دریافت‌کنندگان منفعل اطلاعات ارائه داد بیان شده است (American Accounting Association, 1986). یکی از موارد بسیاری که در گزارش بدفورد اشاره شده بود نقش کتاب‌های درسی بود:

کتاب‌های درسی کمک بسیاری به امر آموزش می‌نمایند... با وجود این، اتکای بیش از حد به کتاب‌های درسی انگیزه مریبان را برای تعیین مداوم اینکه هر دانشجو چه چیزی باید یاد بگیرد کاهش می‌دهد. اگر فرایند یاددهی بر تکرار مواد کتاب درسی در کلاس تمرکز کند... آنگاه ریسک‌های فرایند یادگیری در جهت توانمند کردن حسابداران آینده جبران‌ناپذیر خواهد بود (American Accounting Association, 1986).

بحث دیگر در خصوص کتاب‌های درسی حسابداری این است که آموزش حسابداری با تلقین عقلانیت اقتصاد نئوکلاسیک و مخصوصاً پیروی از نفع شخصی در اقتصاد یک نقش ایدئولوژیک بر عهده گرفته است (Gray, Bebbington & McPhail, 1994; Chua, 1986; Collison, 2003; Collison, Ferguson & Stevenson, 2007; Collison & Frankfurter, 2000; Kelly & Pratt, 1994; Puxty, Sikka, & Willmott, 1994). باید توجه کرد که آموزش حسابداری ارزش‌ها و فرضیات نظام سرمایه‌داری آنگلو-آمریکن را بازتولید و تقویت می‌کند یعنی ایده‌ای که بیان می‌دارد رفاه اجتماعی زمانی بیشینه می‌گردد که افراد در راستای نفع شخصی خود عمل نمایند و در فرایند ایجاد ثروت، سهامداران تنها افرادی هستند که باید منافع آنها بیشینه گردد (Collison, 2003; Collison & Frankfurter, 2000; Ferguson et al., 2005, 2006, 2007, 2008). از این منظر، دانشجویان حسابداری به سمت توجه به عدم تقارن‌های قدرت یا منافع واگذار شده در پشت پرده دنیایی که آنها با آن روبرو هستند و یا راه‌های جایگزینی که در آن جامعه ممکن است سازمان یافته باشد تشویق نمی‌گردند. با نقش محوری که کتاب‌های درسی در آموزش حسابداری ارائه کرده‌اند شمار اندکی از مطالعات به ارزش‌هایی که این کتاب‌ها براساس آنها پی‌ریزی شده‌اند توجه نموده‌اند. در یک مطالعه فرگوسن و همکاران (۲۰۰۵) بیان می‌دارند که کتاب‌های درسی مقدماتی حسابداری به سمت در اولویت قرار دادن نیازهای سهامداران در نقطه‌ای بالاتر از سایر گروه‌های ذینفع تمایل دارند (Ferguson et al., 2005) و یا سیکا، هالام، آگریزی و کایریاکو (Sikka, Haslam, Agrizzi, & Kyriacou) (۲۰۰۷) بیان می‌کنند که مفروضات ثروت سهامداران بطور تلویحی یا به صورت آشکار در قلب بیشتر کتاب‌های درسی است (Ferguson et al., 2010).

از مسائل دیگر در خصوص کتاب‌های درسی حسابداری بحث توجه به فرایندهای شناختی در یادگیری است. داویدسون و بالدوین (۲۰۰۵) با بررسی کتاب‌های درسی در رشته حسابداری براساس "طبقه‌بندی بلوم (Bloom's taxonomy)" از اهداف آموزشی به این نتیجه رسیدند که سطوح یادگیری بلوم بطور متوازی در مواد کتاب‌های درسی حسابداری ارائه نشده است. آنها دریافتند که تقریباً در تمام کتاب‌های درسی بکار برده شده در حسابداری به دو سطح بالای توانایی شناختی یعنی سطح توانایی نقد و ارزیابی و سطح توانایی ابداع توجهی نشده است (Davidson & Baldwin, 2005). مواد کتاب‌های درسی که عناصر تفکر انتقادی را دربر نداشته باشند بطور بالقوه سطح نگاه انتقادی اساتید و

دانشجویان را کاهش می‌دهند (Hashemi, 2011). ایرافامی و همکاران (۲۰۱۸) با استفاده از طبقه‌بندی بلوم به تحلیل محتوای کتاب‌های درسی حسابداری در کشور اندونزی به منظور مشخص نمودن اینکه آیا این کتاب‌ها پتانسیل توسعه توانایی تفکر انتقادی دانشجویان را دارند پرداختند. نتایج نشان داد که به بحث تفکر انتقادی در کتاب‌ها کمترین توجه صورت گرفته است (Irafahmi, Nuris, Zahroh, & Nagari, 2018). کارمونا (Carmona) (۲۰۱۳) با بررسی تغییر در برنامه درسی حسابداری اشاره می‌کند دانشجویانی که فارغ از تفکر انتقادی هستند به حسابداری به عنوان یک وسیله فنی و خستی می‌نگرند. برخی دانشجویان دیگر دید گسترده‌تری از سیستم‌های حسابداری دارند و به اثرات اجتماعی آن آگاه هستند. به هر حال تعداد کمی درک می‌کنند که سیستم‌های حسابداری بر ارزش‌ها و مهارت‌های ما هم اثر می‌گذارند و هم اثر می‌پذیرند. بنابراین آموزش دادن به دانشجویان در مورد اثرات تعاملی بین دانش تخصصی، ارزش‌ها و مهارت‌های ارتباطی در حسابداری و اتخاذ یک رویکرد جامع به تفکر انتقادی امری ضروری است (McGuigan & Kern, 2016; Boyce, Greer, Blair, & Davids, 2012; Oliver, Whelan, Hunt, & Hammer, 2011; Hancock, Howieson, Kavanagh, Kent, Tempone, & Segal, 2009).

با توجه به مطالعات اخیر در مورد محتوای کتاب‌های حسابداری که در فوق اشاره شد و از سوی دیگر همانطور که می‌دانیم کتاب‌های درسی حسابداری از جمله درس ترکیب‌های تجاری بطور عمده شامل مسأله‌های متعدد جهت حل نمودن توسط دانشجویان در فرایند یادگیری است به نظر می‌رسد دغدغه اساسی در زمان حاضر بحث پرداختن به نوع مسائل مطرح شده در این کتاب‌ها، کفایت میزان دسترسی به اهداف مصوب، زمان اختصاص یافته، به‌روز بودن و قابل فهم بودن مطالب برای دانشجویان است. لذا، در مطالعه حاضر به دنبال تحلیل محتوای مسائل کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور با استفاده از ابزار چک لیست تهیه شده براساس انواع مسائل دیوید جوناسن (Jonassen) نیز هستیم (محمودی و محمدپور، ۱۳۹۳). دسته‌بندی مسأله به خوش ساختار و بدساختار و تحلیل آنها در کتاب‌های درسی چندان مورد توجه نبوده است؛ ولی با گسترش برنامه‌های درسی مسأله‌محور همانند برنامه درسی مبتنی بر مسأله و گرایش از محتوامحوری به مسأله‌محوری سبب ارائه دسته‌بندی‌های متعددی از انواع مسأله شده است. یکی از این دسته‌بندی‌ها، دسته‌بندی جوناسن (۲۰۰۸) است که انواع ده‌گانه از مسائل خوش ساختار تا بدساختار را در بر می‌گیرد که به ترتیب شامل مسائل منطقی، مسائل الگوریتمی، مسائل داستانی، مسائل

کاربرد و اعمال قانون، مسائل تصمیم‌گیری، مسائل عیب‌یابی، مسائل عملکرد راهبردی، مسائل تحلیل مورد، مسائل طراحی و مسائل پیچیده و دشوار می‌باشند (به نقل از محمودی و محمدپور، ۱۳۹۳). فرایند حل مسائل بدساختار مهارت‌های تفکر انتقادی دانشجویان را تقویت می‌کند (Tan, 2000; Jonassen, 2000; Gagne, 1985)؛ بطور مثال اشاره شده که "مسائل تحلیل مورد" بخاطر اینکه دانشجویان می‌توانند در حل این نوع مسائل جنبه‌های مختلف یک مورد را مشاهده کرده و به صورت انتقادی مورد تحلیل قرار دهند برای یادگیری بسیار مفید می‌باشند (Barnett, 1998; Carlson & Schodt, 1995; Mayo, 2002). اینکه تا چه اندازه کتاب‌های درسی دانشگاه پیام نور در رشته حسابداری پاسخ‌گوی سیستم دانشجویان این دانشگاه بوده و توانسته مسائلی را ارائه نماید که برای دانشجویان قابل فهم باشد تا کنون مورد پژوهش قرار نگرفته است و به نظر می‌رسد این مسأله درخور بررسی و موشکافی عمیق است. بطور خلاصه در این پژوهش سعی می‌شود به سوالات زیر پاسخ داده شود:

- با توجه به طبقه‌بندی جوناسن، مسائل مطرح شده در کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور در کدام دسته قرار می‌گیرند؟
- محتوای کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور تا چه میزان با اهداف مصوب این درس متناسب است؟
- زمان اختصاص یافته برای آموزش این درس در دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با محتوای تعیین شده متناسب است؟
- به چه میزان محتوای کتاب به‌روز است؟
- به چه میزان محتوای کتاب برای دانشجویان قابل فهم است؟

۲. روش پژوهش

در این پژوهش از روش توصیفی برای بررسی دیدگاه اساتید درس حسابداری پیشرفته ۲ و از روش تحلیل محتوا برای تعیین نوع مسائل مطرح شده در کتاب حسابداری پیشرفته ۲ براساس طبقه‌بندی مسائل دیوید جوناسن استفاده شد.

جامعه و نمونه آماری. جامعه آماری در اینجا به کتاب و اساتید مدرس درس حسابداری پیشرفته تقسیم می‌گردد.

الف) کتاب *حسابداری پیشرفته ۲* دانشگاه پیام نور
ب) اساتید متخصصی که در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ در دانشگاه پیام نور به تدریس این درس پرداخته‌اند.

نمونه آماری از جامعه الف به صورت تمام شماری است. البته لازم به ذکر است که بطور معمول مطالب شش فصل اول کتاب توسط اساتید مورد تدریس قرار گرفته و سوالات سراسری پایان ترم دانشگاه نیز براساس این شش فصل ارائه می‌گردد؛ بنابراین، مسائل کتاب *حسابداری پیشرفته ۲* دوره کارشناسی تحلیل می‌گردد. نمونه گیری جامعه دوم به صورت تصادفی است؛ بدین ترتیب که نمونه‌ای از میان اساتید با سابقه عضو دانشگاه پیام نور در درس *حسابداری پیشرفته ۲*، برای تکمیل پرسشنامه محقق ساخته انتخاب شدند. تعداد اساتید مجرب عضو گروه *حسابداری ۵۸* نفر بودند که حجم نمونه انتخابی از بین این جامعه طبق جدول مورگان ۵۰ نفر می‌باشند که البته برای کلیه اعضاء پرسش‌نامه ارسال شد و در نهایت ۴۲ پرسش‌نامه تکمیل شده دریافت گردید.

ابزارهای اندازه‌گیری. ابزار اندازه‌گیری مورد استفاده برای مطالعه تحلیل محتوا چک لیست تهیه شده براساس انواع مسائل دیوید جوناسن می‌باشد که بعد از بررسی و تأیید برخی اساتید رشته *حسابداری* دانشگاه‌های تهران، پیام نور و آزاد مسائل ارائه شده در کتاب براساس چک لیست در یکی از دسته‌بندی‌ها قرار گرفتند. همچنین، از پرسش‌نامه محقق ساخته با ۱۸ سؤال و با طیف لیکرت ۵ درجه‌ای جهت مطالعه توصیفی استفاده شده است. به‌طور کلی برای تحلیل محتوا منبع اصلی استخراج داده‌ها و اطلاعات کتاب *حسابداری پیشرفته ۲* به تالیف کرباسی یزدی (۱۳۹۱) و سرفصل وزارت علوم تحت عنوان برنامه درسی دوره کارشناسی می‌باشد. منظور از اهداف مصوب در این پژوهش اهدافی هستند که برای درس *حسابداری پیشرفته ۲* در برنامه درسی دوره کارشناسی از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری مصوب گردیده است (کمیته *حسابداری* شورای عالی برنامه‌ریزی درسی وزارت علوم، ۱۳۹۶).

۳. یافته‌های پژوهش

در پاسخ به سوال‌های پژوهش با توجه به اینکه سوال اول در مورد نوع مسائل مطرح شده در کتاب *حسابداری پیشرفته ۲* دانشگاه پیام نور است یافته‌ها نشان می‌دهد از ۵۳ مسأله شش فصل اول کتاب *حسابداری پیشرفته ۲* دانشگاه پیام نور، تعداد ۴ مورد (۸٪) مسائل

الگوریتمی، تعداد ۳۴ (۶۷٪) مورد مسائل داستانی و ۱۳ مورد (۲۵٪) مسائل عیب‌یابی را تشکیل می‌دهند. این یافته‌ها در جدول ۱ ارائه گردیده‌اند. این نتایج نشان می‌دهند که اکثر مسائل کتاب از طیف خوش ساختار بوده و به مسائل بدساختاری چون "مسائل تحلیل مورد" پرداخته نشده است. به نظر می‌رسد ارائه مسائل عینی از شرکت‌های مشمول تلفیق به صورت موردی بتواند یادگیری دانشجویان را در این درس بسیار پیچیده آسان‌تر سازد. هر چند خود مسائل تلفیق بطور کلی و ماهیتاً از نوع مسائل عیب‌یابی هستند و این نوع مسائل تقریباً در وسط پیوستار ارائه شده توسط دیوید جوناسن قرار می‌گیرند اما با توجه به یافته‌ها مشاهده می‌شود که تنها ۲۵٪ از مسائل مطرح شده در کتاب ماهیت عیب‌یابی دارند و به نظر می‌رسد تعیین ماهیت خود مسائل و ارائه مسائل چالش برانگیز یا بدساختار متناسب با محتوا، چالشی است که در حسابداری به آن پرداخته نشده است.

جدول ۱. نوع مسائل کتاب حسابداری پیشرفته ۲ براساس چک لیست انواع مسائل دیوید جوناسن

نوع مسائل	فراوانی	درصد
الگوریتمی	۴	۸٪
داستانی	۳۴	۶۷٪
عیب‌یابی	۱۳	۲۵٪
جمع	۵۱	۱۰۰٪

در بخش دیگر تحقیق و با استفاده از ابزار پرسش‌نامه به بررسی دیدگاه‌های اساتید مجرب رشته حسابداری در دانشگاه پیام نور پرداخته شد. برای این منظور ابتدا روایی ابزار با مراجعه به اساتید مجرب در این زمینه بررسی شد و پایایی ابزار پرسش‌نامه براساس آلفای کرونباخ محاسبه گردید. ضریب آلفای کرونباخ در این مطالعه ۰/۹۸ به دست آمد. در ادامه و در پاسخ به سوال دوم پژوهش مبنی بر اینکه "محتوای کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور تا چه میزان با اهداف مصوب این درس تناسب دارد؟"، آزمون t تک نمونه‌ای بر روی داده‌های پرسش‌نامه انجام شد. از آنجا که تعداد سوالات پرسش‌نامه که مربوط به سنجش این متغیر بودند ۴ سوال می‌باشد و همچنین پاسخ‌های طیف لیکرت از "کاملاً" تا "خیلی کم" به ترتیب از ۵ نمره تا ۱ نمره نمره‌گذاری شده بودند، لذا کمترین نمره، نمره میانگین (نقطه برش) و بیشترین نمره‌ای که برای این متغیر در نظر گرفته شد به ترتیب ۴، ۱۲ و ۲۰ بود که به ترتیب نمایانگر عدم تناسب، تناسب متوسط و تناسب کامل محتوای کتاب با اهداف مصوب بود. مطابق با جدول ۲، میانگین به دست آمده برای

داده‌های نمونه انتخاب شده ۱۰/۲۹ بود که از نقطه میانگین (نقطه برش) پایین‌تر است یعنی طبق نظر اساتید محتوای کتاب با اهداف مصوب این درس تناسب ندارد. همچنین، با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای این میانگین همانطور که مشاهده می‌شود میانگین به دست آمده معنی‌دار است. به عبارت دیگر می‌توان نتیجه گرفت که احتمالاً محتوای کتاب با اهداف پیش‌بینی شده برای این درس تناسب ندارد.

جدول ۲. آزمون t تک نمونه‌ای میزان تناسب محتوای کتاب با اهداف درس

متغیر	تعداد استاد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	t	P-value	میزان تناسب
میزان تناسب محتوا با اهداف درس	۴۲	۱۰/۲۹	۴/۲	۴۱	۱۵/۸۵۷	۰/۰۰۰	نامناسب

در پاسخ به سوال سوم تحقیق یعنی "زمان اختصاص یافته برای آموزش این درس در دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با محتوای تعیین شده متناسب است؟" آزمون t تک نمونه‌ای بر روی داده‌های پرسش‌نامه انجام شد. تعداد سوالات پرسش‌نامه که مربوط به سنجش این متغیر بودند ۳ سوال می‌باشد و کمترین نمره، نمره میانگین (نقطه برش) و بیشترین نمره‌ای که برای این متغیر در نظر گرفته شد به ترتیب ۳، ۹ و ۱۵ بود که به ترتیب نمایانگر عدم تناسب، تناسب متوسط و تناسب کامل محتوای کتاب با زمان اختصاص یافته بود. مطابق با جدول ۳، میانگین به دست آمده برای داده‌های نمونه انتخاب شده ۴/۵۲ بود که از نقطه میانگین (نقطه برش) پایین‌تر است یعنی طبق نظر اساتید محتوای کتاب با زمان اختصاص یافته این درس تناسب ندارد. همچنین، با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای این میانگین همانطور که مشاهده می‌شود میانگین به دست آمده معنی‌دار است. به عبارت دیگر می‌توان نتیجه گرفت که احتمالاً محتوای کتاب با زمان اختصاص یافته برای این درس تناسب ندارد.

جدول ۳. آزمون t تک نمونه‌ای میزان تناسب محتوای کتاب با زمان اختصاص یافته

متغیر	تعداد استاد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	t	P-value	میزان تناسب
تناسب محتوا با زمان اختصاص یافته	۴۲	۴/۵۲	۲/۴۷	۴۱	۱۱/۸۶	۰/۰۰۰	نامناسب

سوال چهارم تحقیق در خصوص میزان به‌روز بودن محتوای کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور بود. تعداد سوالات پرسش‌نامه که مربوط به سنجش این متغیر بودند ۵ سوال می‌باشد و کمترین نمره، نمره میانگین (نقطه برش) و بیشترین نمره‌ای که برای این متغیر در نظر گرفته شد به ترتیب ۵، ۱۵ و ۲۵ بود که به ترتیب نمایانگر عدم تناسب، تناسب متوسط و تناسب کامل محتوای کتاب با زمان اختصاص یافته بود. مطابق با جدول ۴، میانگین به دست آمده برای داده‌های نمونه انتخاب شده ۹/۲۹ بود که از نقطه میانگین (نقطه برش) پایین‌تر است یعنی طبق نظر اساتید محتوای کتاب از قابلیت فهم پائینی برخوردار است. همچنین، با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای این میانگین همانطور که مشاهده می‌شود میانگین به دست آمده معنی‌دار است. به عبارت دیگر می‌توان نتیجه گرفت که احتمالاً محتوای کتاب با قابلیت فهم دانشجویان متناسب نیست.

جدول ۴. آزمون t تک نمونه‌ای میزان به‌روز بودن محتوای کتاب

متغیر	تعداد استاد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	t	P-value	میزان تناسب
به‌روز بودن	۴۲	۹/۲۹	۴/۶۲	۴۱	۱۳/۰۱۵	۰/۰۰۰	نامناسب

سوال پنجم تحقیق در خصوص میزان قابل فهم بودن محتوای کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور بود. تعداد سوالات پرسش‌نامه که مربوط به سنجش این متغیر بودند ۶ سوال می‌باشد و کمترین نمره، نمره میانگین (نقطه برش) و بیشترین نمره‌ای که برای این متغیر در نظر گرفته شد به ترتیب ۶، ۱۸ و ۳۰ بود که به ترتیب نمایانگر عدم تناسب، تناسب متوسط و تناسب کامل محتوای کتاب با زمان اختصاص یافته بود. مطابق با جدول ۵، میانگین به دست آمده برای داده‌های نمونه انتخاب شده ۱۵ بود که از نقطه میانگین (نقطه برش) پایین‌تر است یعنی طبق نظر اساتید محتوای کتاب از قابلیت فهم پائینی برخوردار است. همچنین، با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای این میانگین همانطور که مشاهده می‌شود میانگین به دست آمده معنی‌دار است. به عبارت دیگر می‌توان نتیجه گرفت که احتمالاً محتوای کتاب با قابلیت فهم دانشجویان متناسب نیست.

جدول ۵. آزمون t تک نمونه‌ای میزان قابل فهم بودن محتوای کتاب

متغیر	تعداد استاد	میانگین	انحراف استاندارد	درجه آزادی	t	P-value	میزان تناسب
قابل فهم بودن	۴۲	۱۵	۶/۲۹	۴۱	۱۵/۴۴۶	۰/۰۰۰	نامناسب

۴. بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش با توجه به ساختار دانشگاه پیام نور و تأکید به محتوای ارائه شده در این دانشگاه، به بررسی یکی از کتاب‌های مهم ارائه شده در رشته حسابداری به تألیف کرباسی یزدی پرداخته شد که به نظر می‌رسد دارای نقاط قوت و ضعف متعددی از نقطه نظر ساختار و مسائل می‌باشد. در این راستا، کتاب حسابداری پیشرفته ۲ دانشگاه پیام نور در دو بخش بررسی شد؛ نتایج حاصل از بخش اول تحقیق یا همان تحلیل محتوای کتاب با استفاده از ابزار چک لیست نوع مسائل دیوید جوناسن نشان داد که اکثر مسائل کتاب از طیف خوش ساختار بوده و به مسائل بدساختاری چون "مسائل تحلیل مورد" پرداخته نشده است. با توجه به مسأله محور بودن درس حسابداری پیشرفته ۲ به نظر می‌رسد برنامه‌های درسی نوین مسأله محوری چون طرح مبتنی بر مسأله و یادگیری مبتنی بر تیم برای این درس متناسب باشد و تأکید این رویکردها به سمت مسائل ساختاریافته دنیای واقعی می‌باشد که حل آنها مستلزم تشریح مساعی است و اهداف یادگیری براساس این نوع مسائل بنا نهاده می‌شود و با توجه به نتایج حاصل از نوع شناسی مسائل کتاب به نظر می‌رسد در طراحی مسائل آن باید به این نکات توجه گردد. نتایج بخش دوم پژوهش نیز که در برگیرنده چهار سوال اساسی راجع به محتوای کتاب بود و با ابزار پرسش‌نامه از اساتید مجرب دانشگاه پیام نور به عمل آمد نشان داد که کتاب مورد بررسی از جنبه چهار مورد کفایت زمان اختصاص داده شده برای مطالعه این کتاب، همسویی با اهداف مصوب این درس، به‌روز بودن مطالب و قابل فهم بودن برای دانشجویان تناسب لازم را نداشته و نتوانسته رضایت اساتید این درس در این دانشگاه را جلب نماید. از یک طرف، می‌دانیم آموزش و یادگیری دروسی چون درس حسابداری پیشرفته ۲ که یکی از دروس کلیدی در رشته حسابداری است به مشکلی عمده برای اساتید و دانشجویان تبدیل شده و از طرف دیگر، اساساً ساختار دانشگاه پیام نور دانشجو محور بوده و دانشجویان نیز در حال حاضر از بین منابع در دسترس بیشترین اتکا را به کتاب‌های درسی می‌نمایند؛ همچنین، با توجه به

رویکردهای نوین در تغییرات برنامه درسی به سمت برنامه‌های درسی مسأله محور و تأکید بر همسویی دانشگاه با حرفه حسابداری و به‌روز بودن و قابلیت فهم مطالب و با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش و با توجه به اینکه تلاش‌های بسیاری نیز در راستای به‌روز کردن محتوای کتاب‌های درسی در این دانشگاه به خصوص در رشته حسابداری و در سال‌های اخیر انجام یافته (البته بجز چند مورد خاص از جمله درس ترکیب‌های تجاری) اما به نظر می‌رسد برای به نتیجه رساندن این تلاش‌ها، تدوین‌کنندگان کتاب‌های درسی حسابداری باید علاوه بر به‌روز کردن مطالب کتاب‌های درسی حسابداری به مسائلی چون کفایت زمانی و تطبیق محتوا با طول زمان نیمسال تحصیلی و قابل فهم بودن مطالب در این کتاب‌ها اهتمام ورزند. از این رو و به ویژه در درس حسابداری پیشرفته ۲ به نظر می‌رسد ارائه مسائل عینی از شرکت‌های مشمول تلفیق به صورت موردی بتواند یادگیری دانشجویان را در این درس بسیار پیچیده آسان‌تر سازد. هر چند خود مسائل تلفیق بطور کلی و ماهیتاً از نوع مسائل عیب‌یابی هستند و این نوع مسائل تقریباً در وسط پیوستار ارائه شده توسط دیوید جوناسن قرار می‌گیرند اما با توجه به یافته‌ها مشاهده می‌شود که تنها ۲۵٪ از مسائل مطرح شده در کتاب حال حاضر ماهیت عیب‌یابی دارند و به نظر می‌رسد تعیین ماهیت خود مسائل و ارائه مسائل چالش برانگیز یا بدساختار متناسب با محتوا رویکردی است که بطور کلی و تا بدین زمان در حسابداری به آن پرداخته نشده است. از طرفی، همگام‌سازی مطالب دروس حسابداری مالی با نیازهای عمومی حرفه حسابداری و توجه به کاربردی بودن محتوای ارائه شده از جمله سایر مواردی است که می‌تواند مدنظر تجویزکنندگان کتاب‌های درسی در رشته حسابداری باشد.

۵. پیشنهادات کاربردی

با توجه به لزوم بررسی علمی و انجام پژوهش در زمینه محتوای کتاب‌های درسی رشته حسابداری و به خصوص در دانشگاه پیام نور، به پژوهش‌گران پیشنهاد می‌گردد با بررسی محتواهای جدید ارائه شده و با در نظر گرفتن موارد مهمی چون نوع مسائل ارائه شده در کتاب‌های درسی حسابداری و همسویی با اهداف مصوب درس و قابلیت فهم محتوا و زمان در اختیار دانشجویان، در راه هر چه بهتر شدن این کتاب‌ها گام بردارند. بدیهی است در رویکردهای نوین برنامه درسی، توجه به عناصر و سطوح بالای شناختی دانشجویان در آموزش مدنظر قرار گرفته و کتاب‌ها و محتواهایی که نتوانند با این تغییرات همگام گردند از

نقدی بر کتاب *حسابداری پیشرفته ۲* دانشگاه پیام نور (احمد فتحی عبدالمهی و دیگران) ۲۳۹

رسالت خود به دور خواهند ماند. این مهم در دانشگاهها با ایجاد کمیته تخصصی گروه برنامه‌ریزی درسی هر دانشگاه و بررسی و نظارت بر محتوای ایجاد شده توسط یک گروه تخصصی از لحاظ رعایت موارد ذکر شده و موارد دیگر می‌تواند به غنای هر چه بیشتر کتابها کمک نماید.

کتابنامه

کرباسی یزدی، حسین (۱۳۹۱)، *حسابداری پیشرفته (۲) (رشته حسابداری)*، تهران: دانشگاه پیام نور.
محمودی، فیروز؛ محمدپور زال، لاله (۱۳۹۳)، تحلیل محتوای کتاب آمار و مدل‌سازی بر اساس ساختار و نوع مسائل دیوید جوناسن و دیدگاه دبیران، پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، ۱۸(۳۵)، ۹۴-۱۱۰.

نحاس، کاظم؛ کرمی، غلامرضا؛ حجازی، رضوان؛ خواجه‌جوی، شکرالله (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر یادگیری مبتنی بر تیم (TBL) بر یادگیری حسابداری، *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱(۴۵)، ۷۰-۵۵.
وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، شورای عالی برنامه‌ریزی درسی (۱۳۹۶)، *برنامه درسی دوره کارشناسی رشته حسابداری*، http://hes.msrt.ir/uploads/T_Education/1505896186_0.pdf.

- Albrecht, W. R., & Sack, R. J. (2000), *Accounting education: Charting the course through a perilous future*, Accounting Education Series, 16, Sarasota, FL: American Accounting Association.
- Apostolou, B., Watson, S. E, Hassell, J. M., & Webber, S. A. (2001), Accounting education literature review (1997-1999). *Journal of Accounting Education*, 79(1), 1-61
- Bargate, K. (2012), Criteria Considered by Accounting Faculty When Selecting and Prescribing Textbooks – A South African Study, *International Journal of Humanities and Social Science*, 2 (7), 114-122.
- Barnett, C. (1998), Mathematics teaching cases as a catalyst for informed strategic inquiry, *Teaching and Teacher Education*, 14 (1), 81-93.
- Böer, G. (2000), Management accounting education: Yesterday, today and tomorrow, *Issues in Accounting Education*, 75(May), 313-334.
- Boyce, G., Greer, S., Blair, B. & Davids, D. (2012), Expanding the Horizons of Accounting Education: Incorporating Social and Critical Perspectives, *Accounting Education: An International Journal*, 21(1), 47-74.
- Brown, R. B. & Guilding, C. (1993), A survey of teaching methods employed in university business school accounting courses, *Accounting Education*, 2(3), 211-218.
- Carlson, J. A., & Schodt, D. W. (1995), Beyond the lecture: Case teaching and the learning of economic theory, *Journal of Economic Education*, 26 (1), 17-28.

- Carmona, S. (2013), Accounting curriculum reform? The devil is in the detail, *Critical Perspectives on Accounting*, 24, 113–119.
- Carriger, M. S. (2015), Problem-based learning and management development- Empirical and theoretical considerations, *The International Journal of Management Education*, 13, 249-259.
- Catanach, A. H., Jr., Croll, D. B., & Grinaker, R. L. (2000), Teaching intermediate financial accounting using a business activity model, *Issues in Accounting Education*, 74(November), 583-603.
- Chua, W. F. (1986), Radical developments in accounting thought, *The Accounting Review*, 61(4), 601–632.
- Collison, D. J. & Frankfurter, G. M. (2000), Are we really maximizing shareholder's wealth? or: what investors must know when we do, *The Journal of Investing*, 9(3), 55–62.
- Collison, D. J. (2003), Corporate propaganda: its implications for accounting and accountability, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 16(5), 853–886.
- Collison, D. J., Ferguson, J., & Stevenson, L. A. (2007), *Sustainability accounting and education*, Oxford: Routledge.
- Cornachione, E. (2004), Quality of Accounting textbooks: measuring students' comprehension with the Cloze procedure, *Paper presented at the Southern African Accounting Association*, Durban.
- Davidson, R. A., & Baldwin, B. A. (2005), Cognitive skills objectives in intermediate accounting textbooks: Evidence from end-of-chapter material, *Journal of Accounting Education*, 23(2), 79-95.
- Farr, R. (1987), Textbook selection and curriculum change, *The Journal of State Government*, 60(March/April), 86-91.
- Ferguson, J., Collison, D. J., Power, D. M., & Stevenson, L. A. (2005), What are recommended accounting textbooks teaching students about corporate stakeholders? *British Accounting Review*, 38(1), 23–46.
- Ferguson, J., Collison, D. J., Power, D. M., & Stevenson, L. A. (2006), Accounting textbooks: exploring the production of a cultural and political artefact, *Accounting Education: an international journal*, 15(3), 1–18.
- Ferguson, J., Collison, D. J., Power, D. M., & Stevenson, L. A. (2007), Exploring accounting educators' perceptions of the emphasis given to different stakeholders in introductory textbooks, *Accounting Forum*, 31(2), 113–127.
- Ferguson, J., Collison, D. J., Power, D. M., & Stevenson, L. A. (2008), *An analysis of the role of the textbook in the construction of accounting knowledge*, Edinburgh: ICAS.
- Ferguson, J., Collison, D., Power, D. & Stevenson, L. (2010), The Views of 'Knowledge Gatekeepers' About the Use and Content of Accounting Textbooks, *Accounting Education: An International Journal*, 19(5), 501-525.
- Foran, M. F., & Olds, P. R. (2002), Using the Wall Street Journal and the Internet to implement the AECC's introductory accounting recommendations, *Advances in Accounting Education*, 4, 21-39.

- Gagne, R. (1985), *The conditions of learning (4th ed.)*, New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Gray, R. H., Bebbington, J., & McPhail, K. (1994), Teaching ethics and the ethics of teaching: educating for immorality and a possible case for social and environmental accounting, *Accounting Education: an international journal*, 3(1), 51-75.
- Gupta, S. & Marshall, L. L. (2010), Congruence between entry-level accountants' required competencies and accounting textbooks, *Academy of Educational Leadership Journal*, 14(1), 1-12.
- Hashemi, S. A. (2011), The Use of Critical Thinking in Social Science Textbook of High School: A Field Study of Far Province in Iran, *International Journal of Instruction*, 4(1), 63-77.
- Hancock, P., Howieson, B., Kavanagh, M., Kent, J., Tempone, I., & Segal, N. (2009), *Accounting for the future: More than numbers*, Australian Teaching and Learning Council.
- Herring, H. III. (2003), Conference address: the accounting education change movement in the United States, *Accounting Education: an international journal*, 12(2), 87-95.
- Hung, W. (2013), Problem-Based Learning: A Learning Environment for Enhancing Learning Transfer, *New directions for adult and continuing education*, 137, 27-38.
- Irafahmi, D. T., Nuris, D. M., Zahroh, F. & Nagari, P. M. (2018), Critical Thinking in Accounting Textbooks, *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 12(1), 21-29.
- Jonassen, D. H. (2000), Toward a design theory of problem solving, *Educational Technology: Research & Development*, 48 (4), 63-85.
- Jonassen, D. H. (2008), *Instructional Design as a Design Problem*, New York: American Educational Research Association.
- Kelly, M., & Pratt, M. (1994). Management accounting texts in New Zealand: the need for a paradigm shift, *Accounting Education: an international journal*, 3(4), 313-329.
- Ketz, J. E., & Miller, P. B. W. (1996), College texts so full of rules they can't teach real life, *Accounting Today*, 70(August), 14-15.
- Knechel, W. R. (2000), Behavioral research in auditing and its impact on audit education, *Issues in Accounting Education*, 75(November), 695-712.
- Massey, D., & Van Hise, J. (2001), Revising the advanced accounting curriculum, *Canadian Accounting Education and Research News*, (Autumn), 12-13,23.
- Mayo, J. A. (2002), Case-based instruction: A technique for increasing conceptual application in introductory psychology, *Journal of Constructivist Psychology*, 15 (1), 65-74.
- McGuigan, N., & Kern, T. (2016), CreActive Accounting Education: Visioning FutureOriented Accounting Programs through a Reflective Unlearning of Current Practice, *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 13(2), 1-21.
- Nagib, L. R. C., & Silva, D. M. (2020), Adoption of active methodologies and their relationship with the life cycle and the qualifications of teaching staff in undergraduate courses in accounting, *Rev. contab. Finanç*, 31(82), 145-164.
- Nirbita, B. N., & Joyoatmojo, S. (2020), Critical thinking accounting students using problem based learning integrating with ICT media, *Jurnal Program Studi Pendidikan Ekonomi STKIP PGRI Sumatera Barat*, 9(1), 1-6.

- Oliver, B., Whelan, B., Hunt, L., & Hammer, S. (2011), Accounting graduates and the capabilities that count: Perceptions of graduates, employers and accounting academics in four Australian universities, *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, 2(1), 2-27.
- Puxty, A. G., Sikka, P., & Willmott, H. (1994), (Re)forming the circle: education ethics and accountancy practices, *Accounting Education: an international journal*, 3(1), 77-92.
- Rebele, J. E., Apostolou, B. A., Buckless, F. A., Hassell, J. M., Paquette, L. R., & Stout, D. E. (1998), Accounting education literature review (1991-1997), Part I: Curriculum and instructional approaches, *Journal of Accounting Education*, 76(1), 1-51.
- Sikka, P., Haslam, C., Agrizzi, D., & Kyriacou, O. (2007), Professionalising claims and the state of UK professional accountancy education: some evidence, *Accounting Education: an international journal*, 16(1), 3-21.
- Smith, K. J., & DeRidder, J. J. (1997), The selection process for accounting textbooks: General criteria and publisher incentives -& survey, *Issues in Accounting Education*, 72(Fall), 367-384.
- Stevens, R., Silver, L.S., Clow, K.E., & McConkey, C.W. (2010), Differences in Accounting and Marketing Professors' Criteria for, *The Accounting Educators' Journal*, 20, 33 - 45.
- Tan, S. C. (2000), *Supporting collaborative problem solving through computer-supported collaborative argument*, PhD thesis, The Pennsylvania State University.
- Tawfik, A. A., & Lilly, C. (2015), Using a Flipped Classroom Approach to Support Problem-Based Learning, *Tech Know Learn*, 20, 299-315.